

JÓKAI ANNA

A hiány, mint a növekedés helye

Párkányi Raab Péter fiatal ember – és beérett művész. Szobrai máris életművé rendeződtek. Fogadnak minket a Nemzeti Színházunkhoz közelítve, s felpillantva annak homlokzatára. A hazában és a széles nagyvilágban állnak rendületlen, időtlen szépségükben, mégis minket szólógnatnak, akik a jelenben élünk, s bár reménykedünk a tisztuló horizontban, de létünk okait és céljait végső soron vertikális irányban keressük. Bizony, életmű ez, nemcsak mennyiség tekintetében, hanem a lépésről lépésre meghódított szellemi hátszág eredményeképpen. Párkányi Raab Péternek tizennégy rangos külföldi és itthoni díja van, de ha egy sem volna, akkor is az lenne, *aki*. Összetéveszthetetlen, be-skatulyázhatatlan. Nem „üzen” (ami mindig valami fensőbb-séges távoltage sugall), hanem *mondja*, súlyosan mondja, amit belvilágában magtapszalt. Szándéka nem polgárpukkasztó (ami előtt manapság a divatos esztétika hajbókol), de nem is a konvencionálisba ragadt valóság-másolásra tör. Lehet, hogy szerencsésebb tájakon a begyöpösödött átlag-polgárt meg kell botránkoztatni ahhoz, hogy szellemi-lelki tunyaságából kiköppenjen – de a nálunk és a hozzánk hasonló sorsú nemzeteknél még csak most kell megtölteni hiteles tartalommal a kiüresedett formákat.

Nincs annál nehezebb, mint amire Párkányi Raab Péter vállalkozott, de aktuálisabb sincs ennél: anyagba sűríteni a gondolatot, kőbe, fába, bronzba vagy akár üvegbe, éppen a gondolat természete szerint és soha nem fordítva; az anyag nem szabhatja meg, az alkotó mit és miért teremtsen... Az ihletettség ilyen fokán az anyag megszentelődik, maga is gondolattá légiesül. A látvány néha meghökkent, a köznapi síkból kimozdít, de nem a nihil birodalmába, hanem a spirituális szférába emel. Ezeknek a szobroknak erejük van, de nem erőszakolják meg, aki nézi őket. Meghagyja asszociációs szabadságunkat. Arra készlet, hogy mi folytassuk, ami a kompozícióban hiányként szíven üt. Mert sem a világ, sem az

ember nincs befejezve. Társteremtői ranggal ruháztak fel minket az Univerzum hatalmas isteni hierarchiái – s ebben a kozmikus feladatban talán a művész felelőssége a legnagyobb. Nemtelen eszközzel szolgálva a nemes eszme is befoltosodhat, de a legcsillogóbb, legprecízebb eszköz sem mosdatja a mocskos eszmét tisztára. A hullafoltok előbb-utóbb kiütököznek. (Kameraman: A fénymérő a fényjelenlétet igényli – a fény a fénymérőt áhítózza.)

A méltató személy választása a bőséges kínálatból mindig önkényes s árulkodó is egyúttal. Azt keressünk, ami a látványban rokon, s ami tovább-töprengésre készlet. Egyre több emlékmű készül. Sorsfordító eseményekről és sorsfordító nagyjainkról egyaránt. Megtalálni a monumentben az általánosítható szimbólumot, s mégis egyedivé varázsolni: napjaink szinte feloldhatatlan kihívása. Másutt helye van a művész kísérletezésének – de egy ilyen közmegegyezésre számító vállalkozásánál nincsen. Viszont a sematikus ábrázolást is el kell kerülni. S íme, Párkányi Raab Péternél két sikeres példa. A balatonfüredi *Szent István* szobor, és a szombathelyi *Áldozati emlékmű*. Szent István a lovon sűrű redőzetű palást és takaró húzza lefelé. A föld felé – de a magasba tartott keresztalakú kard az égi mezőbe vonzza.

Az *Áldozati emlékmű*vön, a talajra taszítva – kivézetve minden áldozat ösképe fekszik – Krisztus pózában, hasonlítva Krisztusra. De az oszlop tetejére a lepel mégis felkúszik, könnyedén és megállíthatatlanul.

A *Fossziliában* az ember – madárcsontú, törékeny ember, mindegy, férfi vagy nő –, erőteljes, határozott mozdulattal hasítja ketté a múlt kövületét, nézi, és hitem szerint értelmezi is, a durvaságból kirajzolódó spirális csigavonalat. A művész alapállása ez, aki nem csak leképezi a felszín valóságát, hanem felfedi, amit az rejteget.

Emberhajók vagyunk. Sötétségen, ismeretlen fekete vizeken, a világosságnak egy halvány csikjával a testünkön.

Csók: a nőt a férfi tartja a markában, oldalvást csókol, csukott szemmel.

Pegasus

Csók: a karcsú női kéz önmagát emeli, fogadja a csókot kegyesen.

A múzsa csókja: a koponyát éri, finoman, szinte érintés nélkül, akit csókol, az önmagára támaszkodik.

A Gondolkodó összekulcsolt ujjai talán imádkoznak, vagy könyörögnek, a fej hiányzó részén sejtelmes fény dereng.

A Gondolkodó II. talán éppen most találta meg, s alig bírja el, vagy kétségbeesetten elvesztette a megváltó gondolatot.

Az Önépítő Én-je kívülről sugárzik az ágyékát fedő, még kialakulásra, növekedésre váró, részben még mesterségesen lehatárolt emberlénnyre.

A Realista álmok I–II-ben szomorú az irónia: vajon nem saját idealizált képmásunkba vagyunk-e győgyíthatatlanul beleszerelmesedve...?

A művész, korlátait felismerve, mégis teszi, amit tehet: maga is dallammá válik a *Zenében*.

Kagylóhúsként szenved, hogy kincsét végül biztos kézzel kiemelje és gyengéden, remegés nélkül a világ gondjára bízza: *A gyöngy születése*.

Pegazusa a mélység felé lejtő, síkos terepen egyetlen épen hagyott lábával kapaszkodik; szárnya már csonk, repülni képtelen – de még él. A szerepek megváltoztak. A jövőben a megizmosodott gazdának kell egykori röptető paripáját a hátára venni...

A *Marionett* figurája tehetlenségében ösztönöz lázadásra: nem, még erős szövésű szálak által táncoltatva sem lehetünk bábok: még Isten bábjai sem. Az új ezredév sokszor feláldozott más és más Golgotákon megfeszített Fiúistene a végső ráismerést éppen szabad akaratunktól várja.

... Mert Párkányi Raab Péter szobrai ami hiányként töri meg az ábrázolás teljességét, nem torzót hoz létre, nem azt sejteti, hogy valami, ami egykor egész volt, ma már a pusztulás folyamatában érhető tetten; hanem éppen ellenkezőleg azt ígéri: van remény, hogy ami ma még tökéletlen, tökéletessé tehesük a nagy időben. A növekedés határa nincs kivakarhatatlan kontúrral lezárva. Rajtuk is múlik, mikor húzza el a megkínzott Krisztus orcája elől tenyere függönyét...? Mikor lesz a *Töredékből* a színről-színre boldogságos állapota...?

Addig a *Feszületen* a Halálraszánt Életsó valóban megfeszül. Letépné testét-lelkét a keresztről, de az áldozatot – hétszer vagy hetvenhétszer – végbe kell vinni.

A művész – esetünkben Párkányi Raab Péter a Mesterek Mesterének tanítványa. Megtanulta a Törvényt: Golgota nélkül nincs feltámadás; és hiábavaló az a Golgota, amit feltámadás nem követ.

Minden fontos mű egy-egy stáció mindennapi kálváriánk hegyén, a méretünkre szabott magán-

Marionett

keresztel, a művészet által gyönyörűséggé zsongított fájdalmainkban.